N.I.DAVRONOV

SPORT TURLARI BO'YICHA MUSOBAQALAR O'TKAZISH VA HAKAMLIK QILISH

UO'K 769.063(075.8)
75.1ya73
D 14
Davronov, N.I.
Sport turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish [Matn] : o'quv qo'llanma / N.I.Davronov. - Buxoro : "Sadriddin Salim Buxoriy" Durdona nashriyoti, 2020. - 236 b.

KBK 75.1ya73

Ushbu o'quv qo'llanma 5112000- Jismoniy madaniyat ta'lim yo'nalishi talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib unda sport turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish fanida yakkakurash sport turlari, sport o'yinlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish jarayonida talabalarni nazariy bilim amaliy ko'nikma va malakalar bilan qurollantirish masalalari yoritilgan.

Mas'ul muharrir:

Mamurov.B.B. - pedagogika fanlari doktori (Dsc), professor

Taqrizchilar:

Qodirov.R.X. - pedagogika fanlari nomzodi,dotsent
Sadullayev.B.B. - pedagogika fanlari bo`yicha falsafa dokrtori (PhD)

O`zbekiston Respublikasi Oliy va o`rta maxsus talim vazirligining 2020 yil 30 iyundagi 359-sonli buyrug`iga asosan nashrga tavsiya etilgan.

ISBN 978-9943-6710-3-4

KIRISH

Mamlakatimizda talim tizimini takomillashtirish, vatan ravnaqini ta`minlaydigan yosh avlodni tarbiyalab voyaga yetkazish masalalariga jiddiy e`tibor berilmoqda. Bu borada "Talim to'g'risida"gi Qonun qabul qilinishi katta ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgandan so'ng jismoniy tarbiya va sportga katta e`tibor berilmoqda. Respublikamiz sportchilari Osiyo hamda jahon miqyosidagi musobaqalarda yuqori natijalarga erishib, O'zbekiston bayrog'ini yanada yuqori ko'tarmoqdalar. Respublikada sportning bu darajaga ko'tarilishida mamlakatimiz hukumati tomonidan qabul qilinayotgan qarorlar va Prezident farmonlari asosida olib borilayotgan ishlar salmog'ining yanada samarali tashkil etilishi bilan bevosita bog'liqdir.

Yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish, millat genofondini yanada sog'lomlashtirish, barkamol avlodni tarbiyalash borasida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish ahamiyati davlat siyosatining ustuvor vazifalaridan biri sifatida belgilangan. Qisqa muddat ichida mazkur sohada olib borilgan keng qamrovli amaliy harakatlar o'z samarasini bera boshladi.

Mazkur o`quv qo`llanmma 5112000 – jismoniy madaniyat ta'lim yo'nalishi bakalavriat talabalari uchun mo`ljallangan bo'lib, talabalarni sport turlari bo'yicha qabul qilingan qonun qoidalar, musobaqalarni tashkil etish va o'tkazish usullari bilan tanishtirish hamda hakamlik qilishga tayyorlash , sport turlarining dastlabki qisqacha qonun qoidalari, kelib chiqishi, nazariyasi, turkumlari, davrlari hamda musobaqalarni tashkil etish va o'tkazish uslubiyatlari haqidagi bilim, amaliy ko'nikma va malakalar bilan qurollantirishni ko'zda tutadi.

MUNDARIJA

Kirish **3**

1-modul. Yakka kurash sport turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **4**

1-mavzu. Yengil atletika turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **4**

1.1.Yengil atletika turlarida musobaqa qoidalarining kelib chiqishi 4

1.2.Olimpiada o'yinlarini o'tkazilishi,hakamlik qilish qoidalari va vazifalari 9

1.3. Musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish 21

1.4. Musobaqa o'tkazish hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi 24

2-mavzu. Kurash turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **39**

2.1.Milliy kurash, sambo, dzyu-do, belbog'li kurashda musobaqa qoidalarining kelib chiqishi 39

2.2.Jahon miqyosidagi musobaqalarni o'tkazilishi 48

2.3. Dzyu-do kurash turidan Olimpiada o'yinlarining o'tkazilishi 53

2.4.Kurash turlarida hakamlik qilish qoidalari va vazifalari 65

2.5.Musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish 74

2.6.Musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi 79

3-mavzu. Suzish sport turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **88**

3.1.Suzish turlarida musobaqa qoidalarining kelib chiqishi 88

3.2.Suzish turlari bo'yicha Olimpiada o'yinlarini o'tkazilishi. 98

3.3.Suzish turlari bo'yicha hakamlik qilish qoidalari va vazifalari 104

3.4.Musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish. 109

2-modul. Sport o'yinlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **117**

1-mavzu. Futbol o'yini bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **117**

1.1.Futbol o'yini qoidalarining kelib chiqishi 117

1.2.Futbol bo'yicha jahon miqyosidagi musobaqalarni o'tkazilishi. 119

1.3. Futbol bo'yicha hakamlik qilish qoidalari,vazifalari. 133

1.4.Musobaqa o'tkazish nizomini tuzish 138

1.5. Musobaqa hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi 142

2-mavzu. Basketbol o'yini bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **154**

2.1.Basketbol o'yin qoidalarining kelib chiqishi 154

2.2.Basketbol bo'yicha jahon miqyosidagi musobaqalarni o'tkazilishi 158

2.3.Basketbol bo'yicha hakamlik qilish qoidalari va vazifalari. . 167

2.4.Musobaqa o'tkazish nizomini tuzish 175

2.5.Musobaqa hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi. 177

3-mavzu. Voleybol o'yini bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **181**

3.1.Voleybol o'yin qoidalarini kelib chiqishi 181

3.2.Voleybol bo'yicha hakamlik qilish qoidalari va vazifalari.... 190

3.3. Musobaqa hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi 196

4-mavzu. Gandbol o'yini bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish **201**

4.1.Gandbol o'yin qoidalarini kelib chiqishi 201

4.2.Gandbol bo'yicha jahon miqyosidagi musobaqalarni o'tkazilishi 205

4.3.Gandbol bo'yicha Olimpiada o'yinlarini o'tkazilishi. 207

4.4.Gandbol bo'yicha hakamlik qilish qoidalari va vazifalari..... 210

4.5.Musobaqa o'tkazish nizomini tuzish 213

4.6.Musobaqa hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi 215

Atamalar lug'ati **221**

Adabiyotlar **227**